

врахувати дію економіко-демографічних чинників, їх прояв з територіально-галузевою структурою зайнятості населення, статеві-віковою структурою трудового потенціалу, соціальною мобільністю населення, виробничою і трудовою активністю.

Аналізуючи викладене вище, можна зробити висновок про те, що вдосконалення ефективності використання трудового потенціалу (працівників органів місцевого самоврядування) неможливе без врахування та глибокого аналізу такого поняття, як резерви ефективності використання трудового потенціалу.

1. Васильченко В.С. Управління трудовим потенціалом: Навч. посіб. / В.С.Васильченко, А.М.Гринченко, О.А.Грішнова, Л.П.Керб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.
2. Городянська Л.В. Облік відтворених економічних ресурсів на підприємстві / Л.В.Городянська // Фінанси України. – 2007. – №7. – С. 119-127.
3. Заславская Т.И. Экономическое поведение и экономическое развитие / Т.И.Заславская // ЭКО. – 1980. – № 3. – С.15.
4. Шаманська О.І. Оцінка ефективності управління економічними ресурсами підприємства / О.І.Шаманська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/42049.doc.htm.
5. Юшин С.О. Система державних критеріїв оцінки відповідності інноваційних та інвестиційних проектів і програм / С.О.Юшин, М.А.Брусенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/32_DWS_2008/Gosupravlenie/36862.doc.htm.
6. Ядов В.А. Концептуальная модель и реальные тенденции / В.А.Ядов // Социол. исслед. – 1983. – № 3. – С.58.
7. Всемирная организация здравоохранения. Основные документы (Психологические и социальные факторы на работе и охрана здоровья) / [Под ред. Р. Калимо, М.А. Эль-Батави, К.Л. Купера]. Женева: ВОЗ, – 1989. – С.19.
8. Советский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1981. – 1058с.
9. Энциклопедия управления персоналом / Управление персоналом. Управление человеческими ресурсами // [Електронний ресурс]: Учебник для вузов. – Режим доступа: http://dps.smrllc.ru/Od_PM/Od_0.htm.

Отримано 10.10.2012

УДК 716:658.56

О.В.АБЕЛЕНЦЕВА

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЙ «ЯКІСТЬ»

Розглянуто теоретичні аспекти сучасного розуміння категорії «якість».

Рассмотрены теоретические аспекты современного понимания категории «качество».

In the article theoretical aspects of the modern understanding of the category «quality» are considered.

Ключові слова: теоретичні аспекти, якість, менеджмент якості, система управління якістю, підприємство.

У ринковій економіці проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної й екологічної безпеки. Якість – комплексне поняття, що характеризує ефективність усіх сторін діяльності: розробку стратегії, організацію виробництва, маркетинг та ін. Найважливішою складовою всієї системи управління є якість продукції (робіт, послуг).

В умовах розвитку міжнародної торгівлі і споріднених їй видів діяльності, усіх окремих підприємств та галузей економіки на зовнішньому та внутрішньому ринках, повністю залежить від того, наскільки їх продукція або послуги відповідають стандартам якості. Тому проблема забезпечення і підвищення рівня якості продукції актуальна для всіх країн і підприємств. Від її вирішення в значній мірі залежить успіх і ефективність національної економіки. При цьому необхідно враховувати те, що підвищення рівня якості продукції – задача довгострокова і безперервна. Рівень якості продукції не може бути постійною величиною. Вироби залишаються технічно прогресивними, зручними, красивими, модними до тих пір, доки їм на зміну не придуть нові, досконаліші, що обумовлено науково-технічним прогресом. Але на кожному часовому етапі якість продукції повинна бути оптимальною, тобто такою, що максимально задовольняє потреби споживачів при відносно мінімальних витратах на її досягнення.

З розвитком науково-технічного прогресу проблема якості не спрощується, а, навпаки, ускладнюється. Тому вирішувати її традиційними методами, тобто лише шляхом контролю якості готової продукції, практично не можливо. Повинен бути комплексний, системний підхід, реалізація якого можлива лише в рамках системи управління якістю.

Теоретичні та практичні аспекти забезпечення якості на вітчизняних підприємствах промисловості та транспорту розроблено такими науковцями, як Богатин Ю.В., Сульповар Л.Б., Вальтук К.К., Гличев А.В., Дикань В.Л. [2-4,6,7] та ін.

Поняття «якість» у широкому розумінні є універсальною філософською категорією, яка охоплює як явища зовнішнього світу, так і свідомість людини. Вважається, що першим проаналізував категорію якості давньогрецький філософ і вчений Арістотель (384-322 до р.х.). Він визначив її як «видову відмінність» однієї сутності від іншої, що належить до того ж виду. Арістотель вказував на мінливість якості як зміну стану речей, їх здатність перетворюватись у свою протилежність (справне – пошкоджене, корисне – шкідливе, солодке – гірке, тепле – холодне, біле – чорне) [1]. Німецький мислитель Гегель (1770-1830 р.) вважав, що «якість є взагалі тотожною з буттям визначеність... Щось, завдяки своїй якості, є те, що воно є, і, втрачаючи свою якість, перестає бути тим, чим

воно є» [5]. Таким чином, він визначає якість як логічну категорію, що складає початкову ступінь пізнання речей і становлення світу, як безпосередню характеристику буття об'єкту.

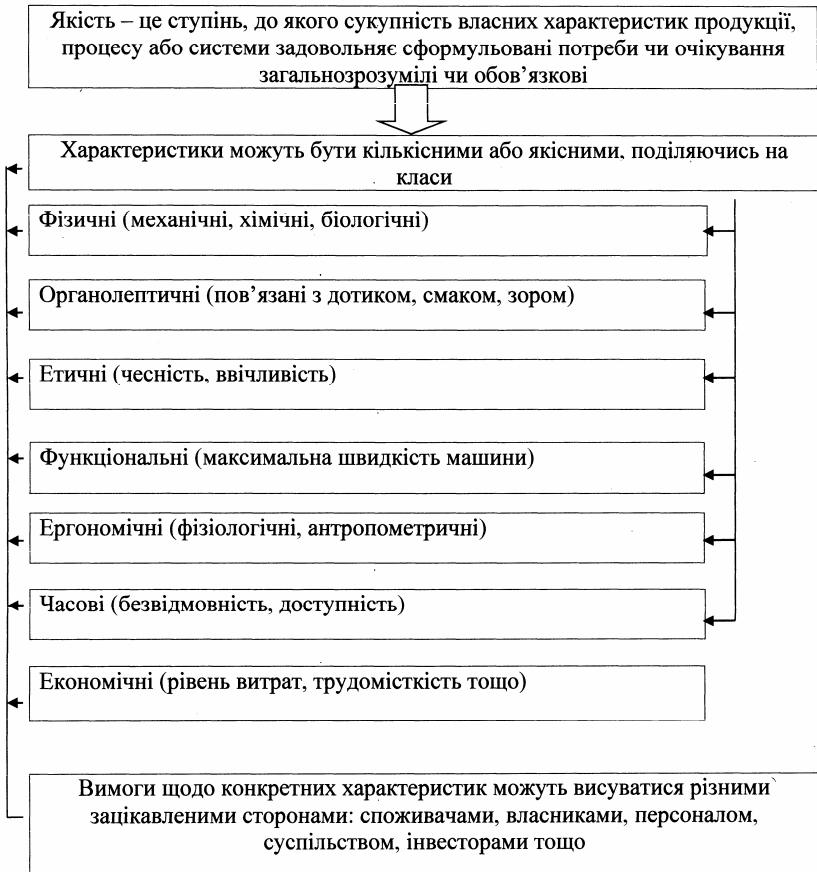
В економічній літературі продовжуються дискусії з питання визначення економічного змісту якості, споживчої вартості, корисності продукції.

А.В. Гличев та інші відзначають, що поняття корисності вживається в літературі і для позначення предмету вжитку, для його оцінки. Як приклади, А.В. Гличев, Ю.В. Богатин, Л.Б. Сульповар в своїх роботах [2,6] приводять визначення споживчої вартості, сформульоване Л.О. Поздняковою, яка стверджує, що «споживча вартість є споживча оцінка товарів в оптимальній економічній системі» [8], а також вислів К.К. Вальтуха про те, що «при зсуві суспільної корисності з сукупністю природних властивостей речей, по-перше, не можливо зрозуміти факт історичної мінливості корисності однакових по своїх природних властивостях предметів; по-друге, не можна говорити про зіставлення корисності неоднакових по природних властивостях продуктів»[4]. Вказані автори, аналізуючи ці визначення, приходять до висновку, що Л.О.Позднякова і К.К.Вальтух ототожнюють споживчу вартість і корисність з її оцінкою, що веде до появи елементів суб'єктивізму. З цим висновком важко не погодитися.

Якість продукції як категорія дуже багатогранна. Вона має фізичну і технічну сторони, тому що продукція – це найчастіше фізична речовина, змінена працею людини. Продукції в результаті виробничої діяльності надаються певні технічні властивості, пов'язані з її корисністю, надійністю тощо. Якість має економічну складову, тому що в кожному виробі є певна кількість суспільно необхідної праці. Продукція має товарну форму і підлягає економічному обліку. Якість визначає значну частину матеріального світу, що задовольняє соціальні потреби. Вона впливає на чуттєве сприймання і виховання людей.

На рисунку представлено зміст категорії «якість», виходячи з формулювань, наданих у стандарті ISO 9000-2000 «Система управління якістю».

Аналізуючи етапи життєвого циклу продукту, можна дійти висновку, що система управління якістю охоплює усі ключові процеси, що здійснюються при створенні, виробництві та представленні споживачу конкретної продукції. Слід також зауважити, що розуміння якості знаходиться в області суб'єктивних оцінок кожної зацікавленості сторони і має тенденцію до постійних змін. Отже, якість – є динамічною характеристикою, що відображає ступінь задоволення вимог конкретного споживача в умовах конкретної компанії на визначеному ринку.

Сучасне розуміння категорії «якість»

Якість продукції є складною техніко-економічною категорією. Техніко-економічна суть якості продукції, на відміну від філософського поняття «якість», полягає в тому, що «якість продукції» включає лише ту гамму властивостей продукції, яка пов’язана з можливістю задоволення продукцією своїх певних суспільних або особистих потреб відповідно до її призначення. При цьому якість продукції характеризує здатність продукції задовольняти в можливо певній мірі певні потреби при мінімальних витратах праці і засобів на її створення і застосування.

Таким чином, потреба в систематичному і планомірному поліпшенні показників якості продукції зумовила необхідність дослідження

природи якості. Постановка і необхідність рішення цієї задачі викликана передусім об'єктивними вимогами визначення і реалізації нових форм і методів управління якістю продукції, що дозволяє виявити і привести в дію внутрішні резерви ремонтних підприємств, спрямовані на підвищення ефективності виробництва. Дослідження природи якості дало можливість визначити, що багато термінів, пов'язаних з категорією якості і широко вживаних повсякденно в ремонтній практиці, досі не стандартизовані. З урахуванням цієї обставини автор розробила і дала визначення ряду понять, без яких не можлива надалі розробка і системи управління якістю відремонтованої продукції.

1.Аристотель. Сочинения : в 4 т., Т.2 / Ред. и авт. предисл. З.Н. Микеладце. – М. : Мысль,1978. – 687 с.

2.Богатин Ю.В., Сульповар Л.Б. Выявление и классификация резервов повышения качества промышленной продукции. – М.: Надежность и контроль качества, 1971, №10. – С. 36-45.

3.Богатин Ю.В., Сульповар Л.Б. Качество изделий и народно-хозяйственная потребность в них. – М.: Стандарты и качество, 1972, №11. – С. 28-34.

4.Вальтух К.К. Общественная полезность продукции и затраты на ее производство. Автореф. дисс.... док. экон. наук: 08.07.04 / Вальтух Константин Константинович; Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований. – О., 1997. – 179 с.

5.Гегель. Сочинения .Т.1. Энциклопедия философских наук / Под ред. А. Деробина, Д. Рязанова. – М.-Л. : Гос. изд., 1929. – 368 с.

6.Гличев А.В. и др. Что такое качество? – М.: Экономика, 1968. – 256 с.

7.Дикань В.Л. Пути реформирования ж/д транспорта. – Х.: Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – №25. – С.113-116.

8.Позднякова Л.О. Проблеми підвищення ефективності роботи ж/д транспорту. – К.: Залізничний транспорт України. – 2010. – №1. – С. 74-75.

Отримано 23.10.2012

УДК 331.108.43:658

О.В.ІВАНІСОВ, О.Ф.ДОРОВСЬКОЇ, кандидати екон. наук
Харківський національний економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ФОРМАЛІЗОВАНО-РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ АТЕСТАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Визначаються особливості системи оцінки якісних характеристик персоналу на вітчизняних підприємствах, зокрема у сфері житлово-комунального господарства та заходи щодо удосконалення оцінки за рахунок використання формалізовано-рейтингової системи атестації персоналу.

Определяются особенности системы оценки качественных характеристик персонала на отечественных предприятиях, в частности в сфере жилищно-коммунального хозяйства и меры по усовершенствованию оценки за счет использования формализовано-рейтинговой системы аттестации персонала.